

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 25.

Lýsingarprisur fyri petittregul: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 21. juni 1932.

Kostur kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstöðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Føroysk virkir halda framsýning um Ólavsøkuna.

Tíð til aðra hevur tað verið framhildið, at hovuðsatvöldin til tær ringu peningaligu umstøður her á landi liggja, í fyrsta umfari, hjá okkum sjálvum. Tó er tað ikki at skilja soleiðis, at Føroyingar yvirhovur eru ódugnamenn, nei alt annað; Føroyingar eru, hóast fáir í tali, slíkt dugnalólk, ið ment er at kappast við aðrar tjóðir, tá ið stoddarnar verða saman bornar. Men kortini gongur ikki alt, so sum tað eigur her á landi.

Hóðusbrekið hjá Føroyingum liggur í tí, at vit flyta ovmikið inn og ovlitið út. Vit keypa nógv meira enn vit framvinna. Eins og eitt húsarhald ikki fæst at bera seg, tá ið meiri verður brúkt enn ráðini eru til at rinda, ella kanska greiða, tá ið húsarhaldsútreiðslurnar vera stórra enn inntøkan, so eisini við einum landi. Her ger tað ongan mun um landið er stórt ella lítið, um tað eitur Føroyar ella Amerika. Verður ikki meiri fingið av skaffi í útvinna, framleiðan av virðum bæði til landsins egna brúk og til útflutnings, enn innflutt verður, so kemur ólag í landshúsarhaldið. Bæði land og íbúgvavar verða kleppað — og darvað av slíkum víðurskiptum. Keyptur verður tí mangur ovsörur skipafarmur til landið og — skipini fara tórn av stað aftur.

Eingin lond tola slíkt ólag og sjálvandi heldur ikki Føroyar.

Ein var tíðin tá ið Føroyingar virkaðu, bæði úr ull á annan hátt, at lata til handils. Men so eina tíð var hetta heimavirki mest sum buturdótt, so nú eitt ári fingu fólk aftur ans fyri heimavirkinum — tølgingi — og hava verið framsýningar bæði í Føroyum og í Danmark í teirri vón at leita solulíkandi.

Marknaðar- og solulíkindi eru enn ikki í so góðum lagi, sum tørvur er til, fyri at kunna gera hesi arbeiði so lønandi, at tað kann loysa seg at virka til muns. Men við hugi og ágrýtni hjá Føroyingum sjálvum, so vil tað eydnast at fáa tann marknað, okkara land tørvar í so máta. Tað eigur at ganga sum ein álur gjøgnum fólk okkara: Verið í virki, og virki til landsins brúk, og til útflutnings, so okkum ikki treingir at fáa ovmikið í handlarnar ella í pökkum av vorum, ið virkast kunnu í Føroyum.

Føroysk virkir hava í seinri árum verið í menning, um tað væl kann sigast, at ikki allir tættir enn eru tiknir við, men

teir verða at koma, um teir so skuldi dottið upp í hendurnar á okkum.

Fyri at fara allment prógv fyri at tær vorur, ið virkaðar eru her á landi, til fullnar standa mót við tær innfluttu, halda føroysk virkir av ymiskum slogum framsýning í Havn um Ólavsøkuna og nakað inn í august mánað. Her verður alt haft til framsýningar, ið virkað er her í landinum, bæði handverksarbeiði, maskinarbeiði og fabrikkarbeiði. M. a. verður føroyskt margarin, ostur og smør á framsýningini, og eisini sápur av øllum slogum o. m. a.

Tað er eyðsæð, at sjálv tølgingin fer at eiga ein aðalstær á hesari framsýning, ið heimavirkinum víðvíkjandi verður soluframsýning.

Framsýningin verður at verða um 8 dagar, og Føroyingar eiga at hava allan sín ans vandan móti hesari framsýning, ið óivað vil kunna hava stóran peningaligan týðning fyri land okkara í framtíðini, tí, sum víðurskiptini særliga tey tvey seinastu áriní hava verið, eiga allir Føroyingar nú at vera komnir til ta áskoðan, at

*at virka føroyskar vorur,
keypa føroyskar vorur
og nýta føroyskar vorur,*

er tað fyrsta, ið umræður fyri at koma Føroyum aftur á fót.

Maurentius S. Viðstein.

Hungersmarsch mod Washington.

Bag Hungersmarschen staar
150,000 tidligere Soldater.

Vil de modarbejde Hoovers
Genvalg?

Til »Ekstrabladet« meldes fra
London:

Hungersmarschen mod Washington antager helt fantastiske Dimensioner. Lederen, Gorge Al-man, udtaler, at han ræder over 150,000 tidligere Soldater, som alle har lovet ham at ville give Mode og ikke vige, for deres Bonus-Certifikater er blevet ombytlet med kontante Penge. Al-man er overbevist om, at han vil sejre.

Hoover er kommet i en vanskelig Situation, idet de tidligere Soldater sansynligvis vil modarbejde hans Genvalg, hvis han afslår deres Krav. Paa den anden Side har Staten aldeles ikke Raad til at betale de Summer, der forlanges.

Mange af de tidligere Soldater som deltagere i Hungersmarschen, har deres Koner med.

Socialisma.

Tað tykist, sum privatkapitalisman víða hvar í verðini nú syngur sítt síðsta vers. Tíggindi hvør maður — í summum londum fimti hvør — gongur arbeiðsleysur og kann tessvegna ikki keypa tær neyðturligastu vorur til seg og síni. Harav fylgir, at ovfáir keyparar eru til ávøxtur og aðrar framleiðdar vorur. Fabrikkirnar fyllast av óseldum vorum. So stalt kunna fabrikkirnar ikki haldast gangandi. Tær mega stegja — og fabrikkararbeiðarnir gerast arbeiðsleysir. Tað tykist, sum arbeiðsloysið ikki kann minka, men heldur má vaxa — og vaxa — til — ja, tað mega gudarnir vita. Endin verður ringur. Fyri at bota eitt sindur uppá víðurskiptini royna menn at lappa eitt sindur her og har. Men hettisligi er at seta nýggjan lepa á gomul klæðir. Í staðin fyri at lappa tann gamla kapitalistbúnaðin áttu menn at latið seg úr hesum gamla, skraedda hami og fingið sær ein nýggjan búnað. Men gamal vani er ringur at venda, og kapitalistarnir hava ræðið í teim flestu londum, og teir lata ikki ræðið frá sær við tað góða. Teir, ið á flestinum sita, vilja ikki víkja plássíð, um so óll onnur líða hungur og neyð rundan um teir.

Í Ruslandi hevur ríkisstýrið bytt arbeiðararnar sundur í deildir, soleiðis at nakrir arbeiðarar hava frí, meðan aðrir arbeiða. Á tann hátt verða eingir arbeiðarar stóðugt arbeiðsleysir. Í fríttíðini, eins og í arbeiðstíðini, fáa arbeiðararnir somikið av lon, at teir kunna bjarga føði til seg og síni. Nú er tað ikki soleiðis, at øll víðurskipti í Ruslandi eru, sum tey eiga at vera. Nei, tað kann tað ikki vera; tí vit mega minnst til, hvussu vánalig samgonguvíðurskiptini eru har. Tað fyrsta, ið tørvar í einum landi, eru akvegir og jarnbreytir, og tá slíkt tryt — fyri ein stóran part — í Ruslandi, so verður tað eitt tungt tak at fáa landið uppá fót. Onnur víðurskipti, sum gera takið tyngri hjá framfúsnum bolsum sum t. d. Stalin, er tað, at ein stórus partur av íbúgv-arunum eru »analfabeter«, t. v. s. teir kunna hvørki lesa ella skriva. Óupplýst fólk eru altíð ímóti øllum nýggjum, og tí duga Russarar — serliga bondurnir — ikki at finna seg í teim nýggju víðurskiptunum.

Hartil kemur, at hini londini, har kapitalistveldi er, siggja skeivt til bolsarnar í Ruslandi og vilja ikki handla við teir. At

hini londini samstundis skaða seg sjálvan, er eyðsæð; men teir ráðandi vilja ikki siggja hetta. Teir vóna, at afturhaldsmenn skulu fáa valdið aftur í Ruslandi; tí tað er eyðsæð, at kann Rusland — undir bolsastjórnini — bjarga sær nokunlunda heilskapá gjøgnum kreppuna, meðan hini londini akast á knounum, so kemur tann dagur brátt, tá arbeiðarar um allan heimin reisa seg og reka allar afturhaldskroppar úr sæti.

Hyggja vit nú at okkara heimligu víðurskiptum, tá siggja vit, at eisini her á landi er arbeiðsloysið vaxandi dag frá degi — ár undan ári. Tær sluppir, vit hava, eru flest allar frá 45 til 55 ára gamlar. Tað er ikki tí, at eg vil siga nakað ilt um reiðararnar, ella at eg vil háða okkara — t. v. s. tær føroysku — sluppinar. Tær hava mangan ringan farið, og mangan góðan farm hava tær ført til lands; men sannleikin er tann, at aldur teirra er ovhøgur, og tær treingja til at verða avloystar av nýggjari — helst stórra — fórum.

Allmikið hevur verið tosað og skrivað um, hvørji for ið best munnu hóska at fáa í staðin fyri sluppinar; men um hetta mál eru allir menn nú ivaleyst á einum máli. Allir siggja tað, at tað er ynskjandi at fáa stórri for; men ovdýr mega tey ikki vera, hvorki í keypinum ella í longdini. Sluppir frá 100 til 150 ella 180 tons við góðum motori eru gívað tey for, sum Føroyingar mega royna at fáa sær. Men — ja, her er eitt stórt men — her er tann bági, at hesi stóru skipini bera seg ikki. Tey fiska sum oftast dupult ella trídupult sum tey smærru skipini; men sum oftast geva tey undirskot. Her eru góð ráð dýr; tí tað er týðuligt, at skulu vit einki hava at líta á ulla tær gomlu, smáu sluppinar, so er deyðin í durinum. So verður tað einans ein stutt tíð, inn til skipini eru so fá, at ein stórus partur av okkara fiskimonnum má liggja á landi, og tá hava vit arbeiðsloysi eftir so stórum málistokki, at hópur av peningi má av tí almenna skaffast til arbeiðsloysisstudding. Hetta verður ein ólucka fyri landið, og tessvegna, at tann tíðin tykist ikki at vera langt burtur, tá henda ólucka verður at ráma okkum, mega vit vera fyrivarin; tí gamalt orð sigur: »Betri er at vera fyrivarin, enn eftir snarur«. Her er eingin vegur ulla um, zentín mega vit fáa vinnilivið aftur í rætt lag, ella kemur tann tíðin skjótt, tá Føroyar eru á húsa-gangi. Tað kann ikki sigast annað, enn at »Jónase« í »Før-

oyatiðindi« nr. 23 er ein sannur »optimistur«, tá hann skrivar: »Det er ikke ad kunstig men normal Vej, at et Samfund skal holdes oppe, leve og blomstre!« Tann »normale« vegur, sum kann halda okkum uppi soleiðis, at tað føroyska samfelagið kann liva og »blomstre« (!), gongur ikki gjøgnum privatkapitalismu. Tað siggja vit á øllum brognum. Tann føroyski skipaflostin er tað einasta, vit hava at líta á, og tá tað er so stalt, at tær stóru nýmótans sluppinar ikki kunna standa seg, tær, sum eru, verða lagdar, og ongar nýggjar koma aftur, hvussu skulu vit so »ad normal Vej« koma burtur úr kreppuni? »Det er ikke ad kunstig men normal Vej, at et Samfund skal holdes oppe, leve og blomstre!« — Ja, hetta eru frálíka vøkur orð, men sum hr. Jónas sjálvur sigur: »Smukke Ord og pæne Talemaader kan tit virke lokkende — men der kræves en Del mere endda.«

Tá privatmenn ikki siggja seg forar fyri at keypa nýggj hóska, einki annað at gera, enn at loglingið — t. v. s. Føroyaland — letur slík for byggja. Tað vil við óðrum orðum siga, at »systemið« má broytast. Vit mega burtur frá einum privatkapitalistiskum samfelagi og innføra eitt socialistisk samfelag. — Eru vit so einigir, harra Jónas? Tygum hava jú lagt mær ráð — fleiri ferðir — at víkja frá tollinum, og tygum vita, at vit javnaðarmenn eru gladdir við at sleppa frá at styðja tolluppskot. Vit eru í heila tíkið visir í, at tað ikki nyttar at seta nýggjan lepa á gamalt klæði. Vit hava ongan hug at lappa uppá hin privatkapitalistiska búnaðin; tí vit siggja, at Føroyingar fyrr ella seinni mega lata seg úr hesum búnaði. Men í ár gjordist einki ulla tann lappa uppá kapitalistsamfelagið, og tí kundu vit javnaðarmenn hugsa okkum til at styðja eitt bráfonisuppskot um toll. Vit kunna ikki loypa av kapitalistiskutuni og í tað bláa hav. Vit noyðast at oysa okkara rotnu skútu soleingi, til vit hava eina nýggja at bjarga okkum yvir á.

Tað fyrsta, sum gjørt eigur at vera, tá vit hava innført socialismu í Føroyum, er at gera eina skipssmiðju og fáa okkum ein duguligan skipsbyggjara, soleiðis at tey nýggju skipini verða bygd her á landi. Fán vit so allar skipsgreiur gjordar her á landi, so kunna vit avhjálpa ein hóp av arbeiðsloysi.

Nú vilja menn siga, at tað man vera ert at byggja nýggj stór skip, sum landsogn, tá tey